

Orači na Dravskem polju*

A. S.

Zob časa, ki neusmiljeno razgrize vse, je razgrizel tudi na Ptujskem polju že mnogo zanimivih pustnih običajev, o katerih pripovedujejo stari ljudje toliko zanimivega, mladina pa jih več ne pozna. Ponekod so sicer še znani, a se jim pozna propadanje. Prvenstveno obhajajo te običaje v večjem ali manjšem obsegu še pri Sv. Marku niže Ptuja, v Lancovi vasi, Hajdini, Skorbi, Gerečji vasi in drugod, so pa že tako okrnjeni, da jim je vsa nekdanja pestrost skoraj povsem izginila. Med take narodne običaje spadajo tudi pustni orači. Dve zanimivi skupini teh oračev je na ploščo posnel pokojni konservator notar Viktor Skrabar tik po svetovni vojni v vinogradu ge. Marije Leskoscchegg v Popovcih pri Sv. Trojici v Halozah, kamor sta bili prišli iz Pristave.

Na dvorišče so se pripodili orači. Štirje iskri »konji« vlečejo plug, ki jih vodi orač, plužar ali kurent. Konji so oblečeni v bele srajce in v bela ženska krila s čipkami. Na glavah imajo visoke stožčaste kape, okrašene s papirnatimi cvetlicami in traki vseh barv. Drugi imajo zopet samo običajne žametne klobuke, črne ali temnozeleno barve, ki jih okrase s pisanimi trakovi iz svilenega papirja. Okrog vratu imajo ogrnjene večinoma rdeče svilene rute, ki jih skrbno shranijo v ta namen. Tudi obrazov si ne namažejo, ker jih deloma zakrivajo papirnati traki. Vsak konj ima pod krilom ali na pasu obešene kraguljčke, ki zacingljajo pri najmanjši kretnji.

Orač ali plužar je kosmat od pet do glave. Oblečen je v ovčji kožuh bele ali črne barve, ki mu sega do stopal. Na glavi ima kosmato stožčasto kučmo, ki mu pokriva tudi vrat. Na prednji strani ima izrezane oči, usta in nos. Usta in nos sta obrobljena z rdečim suknom ali pobarvana z rdečo in rumeno oljnato barvo. Iz ust mu visi dolg rdeč jezik. Nos ima često podobo kljuna ali rilca. Rogovi so s trakovi opletene palčice, tu pa tam kozji ali ovčji. Med njimi so včasih papirnatate košarice. Za ušesa ima peruti poljske vrane, kakor nam kaže izredno lep primer kurenta od Sv. Marka v ptujskem muzeju. Ob pasu ima privezanih več kravjih zvoncev in majhne bele rutice. Ob levem boku mu visi vrečica, v kateri ime pleve, ki predstavljajo repno seme. Oborožen je z ježevko ali otko.

Orače spremljata eden ali dva kurenta, ki sta enako oblečena, kakor orač. Z njimi hodi tudi »pobirač ali mastnjak«, ki pobira, kar ljudje dajo oračem. Oblečen je v žensko obleko in tudi pokrit z ruto. Na hrbtu nosi koš za klobase, v roki cekar za jajca in krape.

Ko »pokač ali bičar« počí z bičem, požene plužar svoje konje v dir in pred očmi vseh prebivalcev hiše, ki so se zbrali na podstenjah, vrežejo z lesenim plugom, na katerem je pritrjeno drevesce, ki je okrašeno s pisanimi trakovi, pred pragom nekaj brazd. Plužarja to delo silno utruja, da se nekajkrat zruši za plugom, nato pa ustavi konjiče ter vseje v brazde seme za debelo repo. Medtem stopi pobirač h gospodinji ter jo s sladkimi besedami nagovarja za kako darilo. Včasih mu gospodinja vrže klobaso na streho ali na drevo in potem mora priti do nje kakor pač more. To se ponavlja od hiše do hiše po vsej vasi s smehom in šaljivimi prizori.

* Op. ur. Ta prispevek je prejelo uredništvo že pred vojno. Povod za njegovo objavo daje naslednji prispevek prof. Kureta, s katerim v zvezi želi ur. opozoriti na važnost točnih popisov in študija naših šem in mask.